

Ὁ προφήτης τῆς Πενεμένης Ρωμηοσύνης

Μνήμη
Φωτίου Κόντογλου
(† 30.6./13.7.1965)

Φώτης Κόντογλου
καὶ Φιλοπαπικὰ «Δίπτυχα» *

Ὁ μέγας ζωγράφος δὲν ἔχει καμμίαν θέσιν
εἰς τὰς φιλοπαπικὰς ἐκδηλώσεις

Τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου
π. Θεοδώρου Ζήση,
Καθηγητοῦ Ἀ.Π.Θ.

α) Ὁ φιλοπαπισμὸς προσβολὴ πρὸς τοὺς Ἁγίους

ΠΡΟ ΤΟΥ 2001 θὰ ἦταν ἀρίστη ἡ σκέψη καὶ ἡ ἀπόφαση τῆς Διαρκοῦς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νὰ τιμήσει μὲ τὸν ὑψηλότερο, τὸν καταλληλότερο τρόπο, τὸν Φώτη Κόντογλου, ἐξαίροντας καὶ προβάλλοντας τὶς τρεῖς διαστάσεις τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἔργου του, τὴν λογοτεχνική, τὴν ἀγιογραφική (=ζωγραφική) καὶ τὴν Ὁμολογητική.

Ὁ αἰδίδιμος Φώτιος ὡς συγγραφεύς, ὡς ἀγιογράφος καὶ ὡς ὁμολογητὴς ἐσφράγισε τὴν πνευματικὴ πορεία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ κατὰ τὸν 20ὸ αἰῶνα καὶ ἀναδείχθηκε σὲ γιγάντια μορφή τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας μὲ τεράστια συμβολὴ στὴν ἀφύπνιση καὶ στερέωση τῆς ὀρθοδόξου αὐτοσυνειδησίας, πού ἐκινδύνευε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ κινδυνεύει ἀπὸ τὶς ξενικὲς ἐπιρροές.

Ἡ τωρινὴ πάντως ἀπόφαση τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου νὰ ἀφιερωθοῦν τὰ «Δίπτυχα», ἡ γνωστὴ ἐορτολογικὴ καὶ διοικητικὴ

ἐπετηρίδα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ 2006 στὸν Φώτη Κόντογλου, μὲ ἀφορμὴ τὴν συμπλήρωση σαράντα ἐτῶν ἀπὸ τὴν κοίμησή του (1965-2005), δὲν εἶναι καθόλου τιμητικὴ, ἀλλὰ τουλάχιστον *ὑποκριτικὴ*, γιὰ νὰ μὴ χρησιμοποιήσουμε βαρύτερους χαρακτηρισμούς.

Τιμᾶς ἀληθινὰ κάποιον, ὅταν ἀποδέχεσαι τὸ ἔργο του καὶ τὴν προσφορά του, ὅταν, ἰδιαίτερα περὶ ἀνδρῶν, ποὺ ἐχάραξαν πορεία στὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, ἀκολουθεῖς καὶ ἐσὺ τὴν ἴδια πορεία ἢ συμφωνεῖς μὲ αὐτὴν τὴν πορεία κατὰ τὸ «τιμὴ μάρτυρος, μίμησις μάρτυρος».

Διαφορετικὰ, ὅταν ἡ γραμμὴ σου καὶ ἡ συμπεριφορά σου εἶναι διαφορετικὲς καὶ ἀντίθετες, διστάζεις ὅμως νὰ τὸ πεῖς φανερά, φοβούμενος τὴν γνώμη τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, καὶ ἐμφανίζεσαι συμφωνῶν καὶ τιμῶν «διὰ τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις», τότε αὐτὸ δὲν εἶναι τιμὴ, ἀλλὰ *φαρισαϊκὴ ὑποκρισία*.

Ἄρα γε, δὲν εἶναι π.χ. *ὑποκρισία* καὶ *ἐμπαιγμὸς* τῆς μνήμης τῶν Ἁγίων ποὺ ἀγωνίσθηκαν ἐναντίον τοῦ πάπα, τοῦ Μ. Φωτίου, τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, τοῦ Ἁγίου Μάρκου Εὐγενικοῦ, τῶν ἐπὶ Βέκκου ἀναιρεθέντων Ὁσιομαρτύρων τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, τῶν Κολλυβάδων Ἁγίων, ποὺ τόσα ἔγραψαν ἐναντίον τοῦ Παπισμοῦ καὶ τόσα ἔπαθαν ἀπὸ τὸν Παπισμό, ἀπὸ τὴν μία πλευρὰ νὰ ὑμνοῦμε τοὺς Ἀγῶνες τοὺς καὶ τὴν Ὁμολογία τοὺς, νὰ ἐπαναλαμβάνουμε ὅσα εἶπαν γιὰ τὸν πάπα, ὅπως αὐτὸ τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ «τὸν πάπα νὰ καταρᾶσθε», νὰ λιτανεύουμε τὰ Λεῖψανά τοὺς, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ νὰ θεωροῦμε ὡς «ἀδελφὴ ἐκκλησία» τὸν Παπισμό, νὰ ὑποδεχόμαστε «ἀγαλλομένῳ ποδὶ» τὸν πάπα, νὰ χαρακτηρίζουμε ὡς *ἱστορικὴ* τὴν ἐπίσκεψή του στὴν Ἀθήνα τὸν Μάιο τοῦ 2001, καὶ νὰ θεωροῦμε ὡς *εὐλογία* ἀπὸ τὸν Θεὸ τὸ ὅτι μᾶς ἀξίωσε νὰ ζήσουμε αὐτὴν τὴν ἐπίσκεψη;

β) Διαμαρτύρονται καὶ οἱ πέτρες

γιατὶ πάτησε στὴν Ἑλλάδα τὸ «παπικὸ ποδάρι»

ΣΤΑ «Δίπτυχα» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, στὰ ὁποῖα ἀπὸ τοῦ ἔτους 2002 καταχωρίζεται ὡς μεγάλο ἱστορικὸ γεγονός ἡ ἐπίσκεψη τοῦ πάπα στὴν Ἀθήνα, δὲν ἔχει καμμία θέση ὁ Φώτης Κόντογλου, δὲν χωράει, στενοχωρεῖται, ζητάει ἢ νὰ σβήσουμε τὴν

ἐπίσκεψη ἢ νὰ τὸν βγάλουμε ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀσύμβατη γειτνίαση καὶ συνύπαρξη, γιατί ὅσα αὐτὸς πιστεύει καὶ γράφει μὲ παρρησία ἐναντίον τοῦ πάπα, εἶναι παντελῶς ξένα πρὸς τὴν πίστη πολλῶν φιλοπαπικῶν ἐπισκόπων.

Θὰ ἦταν ἐκ τῶν πρώτων, μπροστάρης καὶ ἀρχηγός, στὸν ἀγώνα νὰ μὴ πραγματοποιηθεῖ ἐκείνη ἡ ἐπίσκεψη τὸν Μάιο τοῦ 2001, ὅπως ἦταν μπροστάρης στὸν ἀγώνα νὰ μὴ πραγματοποιηθεῖ ἡ συνάντηση τοῦ πατριάρχου Ἀθιναγόρα καὶ τοῦ πάπα στὰ Ἱεροσόλυμα, τὸ 1964, συμπαριστάμενος στὸν ἔχοντα τὴν ἴδια ὀρθόδοξη καὶ πατερικὴ γραμμὴ ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν Χρυσόστομο τὸν Β΄.

Ἐγγραψε αὐστηρὰ ὁμολογητικὰ ἄρθρα ἐναντίον τῶν ἀνοιγμάτων πρὸς τὸν Παπισμό, τὰ περισσότερα τῶν ὁποίων ἔχουν κυκλοφορηθῆ σὲ ἰδιαίτερο τομίδιο μὲ τίτλο: «Τί εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία καὶ τί εἶναι ὁ Παπισμός».

Ἐσχάτως ὁ ἀοίδιμος καὶ ὀσιολογιώτατος μοναχὸς π. Θεόκλητος Διονυσιάτης († 7/20.1.2006) στὸ τελευταῖο του βιβλίο μὲ τίτλο: «Ὁ Φῶτης Κόντογλου στὴν τρίτη διάστασή του», δημοσιεύει καὶ τέσσερις ἀντιπαπικὲς ἐπιστολὲς πού τοῦ ἔστειλε ὁ Κόντογλου, ὁ ὁποῖος συγχαίρει τὸν π. Θεόκλητο γιὰ τὴν μαχητικὴ ἀρθρογραφία του στὸν «Ὁρθόδοξο Τύπο», γιὰ τὸν ὁποῖο λέγει ὅτι «ἔγινε τὸ φρούριον τοῦ ἀγῶνος».

Γράφει ὅτι

«ἐπέστη ἡ ὥρα τῆς καλῆς καὶ θαρραλέας ὁμολογίας. Τώρα, γράφει, θὰ χωρισθοῦν τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ ἐρίφια. Τώρα θὰ ἀποκαλυφθοῦν οἱ κρυπτόμενοι... Ὁ πάπας ἐπὶ θύραις. Ἡ ἐπιβουλὴ ἀπεκαλύφθη. Ἡ καταχθόνιος παρεμβολὴ μάτην ἐπιχειρεῖ νὰ συγκαλύψῃ τοὺς σατανικοὺς σκοπούς της καὶ τὰ δολοφονικὰς προθέσεις της».

Πράττει καὶ αὐτὸς ὅ,τι δύναται,

«ἀλλὰ αἱ σκοτεινὰ δυνάμεις ἐλλοχεύουν πανταχοῦ, ἰδίᾳ εἰς τὸν τύπον, καὶ παρεμβάλλουν ἐμπόδια εἰς ὅ,τι ἐπικρίνει τὴν παπικὴν ἐπιδρομὴν».

Ὅνομάζει «νεο-ουνίτες» ὅσους δὲν διαμαρτύρονται, «δυτικὸ-πληκτοὺς καὶ ἄγευστους τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως». Ἐκφράζει τὴν ὀργὴν καὶ τὴν πίκρα του, γιατί ἀκούσθηκαν καὶ στὸ Ἅγιον Ὄρος φιλοπαπικὲς φωνές.

Γράφει:

«Ώ! δὲν ντρέπονται οἱ λίγοι ἀγιορεῖτες πὺ εἶναι φιλοπαπικοί; Τὸ γράφω καὶ φρίττω! Πρέπει νὰ στηλιτευθοῦν αὐτοὶ οἱ ἀναίσθητοι κι' ἀπὸ τὶς πέτρες τοῦ Ὁρους, πὺ θὰ σηκώνονταν, ἂν περνοῦσε ἀπὸ πάνω τους παπικὸ ποδᾶρι. Παπικοὶ Ἀγιορεῖτες!!! Πόσο καλὰ τὰ λέτε ὅσα λέτε γιὰ τὸν Παπισμὸ! Καὶ ν' ἀρνηθεῖ τὶς πλάνες του, καὶ νὰ ὑποταχθεῖ στὴν Ὁρθοδοξία, πάντα Παπισμὸς εἶναι. Εἶναι ἀποτρόπαιο τέρας ὁ Παπισμὸς, πὺ δὲν ἔχει μῆτε ἓνα μῦριο ἐλάχιστον Χριστιανισμοῦ. Ὁ Παπισμὸς εἶναι ἢ πιδὸ σατανικὴ διαστροφὴ τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ὁ Ἀντίχριστος»¹.

γ) Ἡ φιλοπαπικὴ καύχηση τοῦ ἀρχιεπισκόπου

ΘΑ ΕΦΡΙΤΤΕ λοιπὸν καὶ θὰ διεμαρτύρετο μὲ ὄλη τὴ δύναμν τῆς ψυχῆς του, γιὰτὶ «τὸ παπικὸ ποδᾶρι» πάτησε στὸν ἀγιασμένο τόπο τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλλάδος καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ πατάει καὶ νὰ προσβάλλει τὶς ὀρθόδοξες συνειδήσεις μὲ τὴν ἀναγραφὴ τῆς ἐπισκέψεως τιμητικὰ κάθε χρόνο στὰ «Δίπτυχα».

Αὐτὴ ἡ σύγχρονη, ἡ ταυτόχρονη τιμὴ πρὸς τὸν πάπα καὶ πρὸς τὸν Κόντογλου εἶναι ἀσύμβατη, ἀφύσικη, τερατώδης, προσβλητικὴ γιὰ τὸν Ὁρθόδοξο Ὁμολογητή.

Θὰ διεμαρτύρετο ἐντονώτατα, γιὰτὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος πὺ ὑπογράφει τὴν ἀπόφαση τῆς ἀφιερώσεως τῶν «Διπτύχων», ὅχι μόνον δὲν ἐκατάλαβε τίποτε ἀπὸ τὸ μεγάλο ἐκεῖνο λάθος, πὺ προσπάθησε νὰ καλύψει τότε μὲ διάφορες δικαιολογίες, ὅχι μόνον δὲν ἔδειξε ἴχνος μεταμελείας, ἀλλὰ ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερα νὰ καυχᾶται γιὰ τὴν «πρωτοποριακὴ» ἐκεῖνη ἐνέργεια, γιὰ τὴν *πρωτιὰ τῆς ἀποστασίας* στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ ἐτοιμάζεται νὰ ἀνταποδώσει τὴν ἐπίσκεψη στὸν πάπα, ἀνυπάκουος καὶ ἀπειθάρχος στὴν ἀπορριπτικὴ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἢ ὁποῖα βέβαια κατὰ τὴν ἀλάθητη καὶ αὐταρχικὴ νοοτροπία τοῦ πάπα καὶ τῶν παπιζόντων εἶναι ὑπὸ τὸν πάπα, ὑπὸ τὸν προκαθήμενο.

Ἡ καύχηση γιὰ τὸν φιλοπαπισμὸ φαίνεται στὰ ὅσα εἶπε κατὰ τὴν παρουσίαση (16-11-2005) τοῦ Μηνολογίου τοῦ Αὐτοκράτορος Βασιλείου Β', πανομοιότυπη ἔκδοση τοῦ ὁποῖου ἔκαναν ἀπὸ κοινοῦ

ή « Ἀποστολική Βιβλιοθήκη τοῦ Βατικανοῦ » καὶ ἡ « Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ».

Θὰ ἔφριπτε χιλιάκις ὁ Κόντογλου ἂν τὰ ἄκουγε ἢ τὰ διάβαζε:

« Ἐπιτρέψτε μου, πρὸ παντὸς ἄλλου, νὰ τιμήσω τὴ μνήμη τοῦ ἐκλιπόντος Πάπα Ἰωάννου-Παύλου, τοῦ πρώτου Προκαθημένου τῆς Ρώμης ποῦ ἦλθε στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σχίσματος, προκειμένου νὰ προσκυνήσει τὸ σημεῖο ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κήρυξε στοὺς Ἀθηναίους τὸν θεῖο λόγο τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ Κύριος εὐλόγησε νὰ εἶμαι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ποῦ συνόδευσε τὸν Πάπα στὴν προσκύνηση τοῦ Βήματος τοῦ Ἀρείου Πάγου. Εἶχαμε ἀμφοτέρωθεν τὴ βαθεῖα πεποίθηση ὅτι βαδίζουμε τὸν δρόμο ποῦ ὁ Κύριος ἤθελε, εἶχαμε τὴ συναίσθηση ὅτι ἡ ὥρα ἐκείνη ἦταν ἱστορική, ὅτι ἄνοιγε ἓνα νέο κεφάλαιο στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας »².

Τὸ *κεφάλαιο* βέβαια αὐτὸ *τῆς ἀποστασίας* δὲν εἶναι νέο στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας· τὸ ἄνοιξαν πολλοὶ ἀπὸ τὰ παλαιὰ χρόνια μέχρι σήμερα, καὶ βρίσκεται πολὺ πίσω ὁ ἀρχιεπίσκοπος στὴν σειρά τῶν φιλοπαπικῶν καὶ λατινοφρόνων· δὲν εἶναι ἄλλωστε καὶ τιμητικὴ αὐτὴ ἡ *πρωτιά*.

Ἐμεῖς δὲν θὰ σχολιάσουμε περαιτέρω τὰ λεχθέντα· δὲν χρειάζεται. Ὁ τιμώμενος εἰς τὰ « Δίπτυχα » Φώτης Κόντογλου ἐπρόλαβε τὸ 1964 καὶ ἐχαρακτήρισε ὀρθοδόξως καὶ τὸν πάπα καὶ τοὺς φιλοπαπικούς.

Δὲν μπορούμε πάντως νὰ μὴ ἐπισημάνουμε, ὅτι στὴν ἴδια παρουσίαση τοῦ Μηνολογίου τῶν « ἀποστολικῶν » ἰδρυμάτων τοῦ Βατικανοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος εἶπε κάτι πολὺ χειρότερο, ποῦ θυμίζει τὶς οὐνιτικὲς ἀποφάσεις τοῦ Balamand.

Ἀπέδωσε ἴση εὐθύνη καὶ στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία γιὰ τὸ σχίσμα ποῦ χωρίζει Ἀνατολὴ καὶ Δύση. Δὲν προκάλεσε [δῆθεν] ὁ Παπισμὸς τὸ σχίσμα, δὲν ἀποσχίσθηκε ὁ πάπας ἀπὸ τὴν Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἀλλὰ τὸ προκαλέσαμε καὶ ἐμεῖς.

Ἀπὸ ποῦ ὅμως ἀποσχισθίκαμε ἐμεῖς; Δὲν ὑφίσταται πλέον ἡ Ἐκκλησία καὶ πρέπει νὰ τὴν συναποτελέσουν ἐνούμενοι οἱ ἀποσχισθέντες, οἱ ὁποιοὶ ἔχουν ἴση εὐθύνη καὶ ἀνάλογη, μειωμένη,

ἐκκλησιαστικότητα; Δὲν φταίει μόνον ὁ πάπας Νικόλαος Α΄, ἀλλὰ ἐξ ἴσου καὶ ὁ πατριάρχης Φώτιος; Φταίει καὶ ὁ Ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός καὶ ὄχι μόνο ὁ πάπας Εὐγένιος Δ΄; Αὐτὰ δὲν προκύπτουν ἀπὸ τὰ λεχθέντα στὴν ἴδια ἐκδήλωση;

«Ἐχω ἤδη σὲ παλαιότερη ὁμιλία μου παρατηρήσει - ὄχι χωρὶς θλίψη - ὅτι οἱ Ἐκκλησίες, σὲ Δύση καὶ Ἄνατολή, δὲν ἐργάσθηκαν γιὰ τὴν ὑπέρβαση τοῦ Σχίσματος τόσον, ὅσο γιὰ τὴν κατασκευὴ του»³.

Δὲν χρειάζεται νὰ ἐργασθεῖς γιὰ τὴν ὑπέρβαση τοῦ Σχίσματος. Ἐπιστρέφεις ἐκεῖ ὅπου ἦσουν, πρὶν ἀποσχισθεῖς, καὶ θεραπεύεται τὸ Σχίσμα. Οὐδεὶς Ἅγιος πάντως θὰ ἐδέχεται αὐτὴν τὴν προσβολὴν καὶ ὕβρη, ὅτι ἐργάσθηκε γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ Σχίσματος.

Ἡ Ὁρθόδοξη Καθολικὴ Ἐκκλησία δὲν ἐργάσθηκε, γιὰ νὰ κατασκευάσει κάποιο σχίσμα, ἀλλὰ μὲ τοὺς Ἁγίους Πατέρας καὶ Ὁμολογητὰς ἐργάστηκε, γιὰ νὰ θεραπεύσει τὰ σχίσματα καὶ τὶς αἱρέσεις.

Καὶ σ' αὐτὸ πάντως δὲν *προτοπορεῖ* ὁ ἀρχιεπίσκοπος· τὸν ἐπρόλαβε ἄλλος προκαθήμενος [ὁ πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος], πού εἶπε ὅτι *οἱ κατασκευάσαντες τὸ σχίσμα ἔχουν ἀνάγκη τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ καὶ πρέπει νὰ προσευχόμεστε γι' αὐτούς!...*

Τί καθόμαστε λοιπόν; Νὰ καταργήσουμε τὶς μνημεις τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ Ὁμολογητῶν, καὶ ἀντὶ γιὰ ὕμνους καὶ ἀκολουθίες, νὰ τοὺς διαβάζουμε τρισάγια καὶ μνημόσυνα, γιὰ νὰ τοὺς συγχωρήσει ὁ Θεός, ἐπικαλούμενοι τὶς *πρεσβεῖες* τοῦ Βησσαρίωνος, τοῦ Μελετίου Μεταξάκη καὶ τοῦ Ἀθηναγόρα, καὶ ἄλλων *εἰρηνοφίλων* καὶ *ἀγαπητικῶν!...*

δ) Στὴν Σύρο σχεδὸν ἔγινε ἡ ἔνωση

ΘΑ ΔΙΕΜΑΡΤΥΡΕΤΟ ἐπίσης ἔντονα ὁ Κόντογλου, γιὰτὶ ὁ πρόεδρος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν «Διπτύχων» τοῦ 2006, μητροπολίτης Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου, Κέας καὶ Μήλου κ. Δωρόθεος, ἔχει γκρεμίσει ὅλα τὰ διαχωριστικὰ ὄρια πού ἔχουν θέσει οἱ Ἅγιοι Πατέρες στὴν ἀντιμετώπιση τῶν αἰρετικῶν καὶ συμπεριφέρεται ἀπέναντι τῶν Παπικῶν τῆς ἐπαρχίας του, παρσύροντας καὶ τὸ ποίμνιο, ὡσὰν τίποτε νὰ μὴ μᾶς χωρίζει, καὶ ἀπλῶς ἡ ἀποξένωσή μας εἶναι *ἓνα ἀδιάφορο κατάλοιπο* τοῦ πα-

ρελθόντος, ἕνα ἱστορικὸ *κακὸ φορτίο*, ποὺ σήμερα δὲν ἔχει κανένα ἀντίκρυσμα.

Τὸ περασμένο καλοκαίρι ἔλαβα ἀπὸ τὴν Σύρο ἕνα καλογραμμένο καὶ εὐγενικό, κατὰ τὰ ἄλλα, γράμμα, ὑπογραφόμενο ἀπὸ μορφωμένη γυναίκα, ἀρχαιολόγο καὶ ἱστορικό, προερχόμενη, ὅπως γράφει, ἀπὸ γονεῖς δασκάλους, εὐλαβεῖς Ὁρθοδόξους, ἐγγονὴ καὶ δισεγγονὴ καὶ ἀνηψιὰ ἱερέων Ὁρθοδόξων.

Δὲν κατόρθωσα νὰ τῆς ἀπαντήσω ἀκόμη, μολονότι ἔχει τόση αὐτοπεποίθησις γιὰ τὴν ὀρθότητα τῶν θέσεών της, ποὺ δὲν ξέρω ἂν θὰ ὠφελοῦσε νὰ τῆς γράψω. Ὅταν ἀρνεῖσαι αὐτονόητα πράγματα στὴν Παράδοσή μας, τότε περιπτεῦει κάθε διάλογος.

Διαμαρτύρεται, διότι διαβάζοντας τὸ βιβλίό μου: «Τὰ ὅρια τῆς Ἐκκλησίας», ὅπου ἐπικρίνω τοὺς Παπικοὺς καὶ τοὺς Λατίνους, μὲ ἀναφορὰ καὶ στὴν Σύρο, θεωρεῖ ὅτι ἔχω ἄδικο.

Μὲ ὅσα, ὅμως, γράφει ἐπιβεβαιώνει τὶς πληροφορίες μου:

«Σᾶς ἐνημερώνω Αἰδεσιμολογιώτατε, πὼς ἡ ἔνωση τῶν ἐκκλησιῶν ἔχει ἤδη πραγματοποιηθῆ στὴ Σύρο καὶ στὶς Κυκλάδες, πρὶν ἀπὸ πάρα πολλὰ χρόνια. Καὶ ἔχει πραγματοποιηθῆ στέρεα καὶ ἀμετάκλητα μέσα στὶς καρδιὰς ὅλων μας, ὅλων τῶν Χριστιανῶν κατοίκων τῶν νησιῶν μας, Ὁρθοδόξων καὶ Καθολικῶν... Ἄλλωστε, τὸ Σχίσμα καὶ οἱ διαφορὲς μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν Ρώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως, πρὸ ἀμνημονεύτων ἐτῶν, δὲν ἦταν ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τῶν ἀνθρώπων χάριν συμφερόντων, φιλοδοξιῶν ἢ πρωτείων... Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἀξιώθήκαμε νὰ ἔχουμε ἐπὶ κεφαλῆς τῶν δογμάτων μας Ἐπισκόπους μὲ εὐρὴν πνεῦμα καὶ διάθεσις ἀδελφοσύνης. Ἄν αὐτὸ κάνει τοὺς “Παπικοὺς” νὰ πανηγυρίζουν μιὰ φορά, ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι πανηγυρίζουμε δέκα φορές».

Ἄκριβῶς γι’ αὐτὸ καὶ ἐγὼ γράφω ὅτι ὁ Κόντογλου, ποὺ δὲν ἔχει τὸ *εὐρὴν πνεῦμα* καὶ τὴν *διάθεσις ἀδελφοσύνης* τοῦ μητροπολίτου Σύρου, δὲν ἔχει τίποτε κοινὸ μὲ τοὺς φιλοπαπικοὺς καὶ «εἰρηνόφιλους» ἐπισκόπους καὶ Χριστιανούς, ὅπως δὲν ἔχουν καὶ οἱ μεγάλοι λογοτέχνες τῆς διπλανῆς Σκιάθου Παπαδιαμάντης καὶ Μωραϊτίδης, οἱ Κολλυβάδες Ἅγιοι τῶν ἄλλων νησιῶν καὶ ὅλη ἡ χορεία τῶν Ἁγίων Πατέρων.

Γιατί λοιπὸν νὰ τιμᾶται στὰ « Δίπτυχα » ὁ *στενόμυαλος* καὶ *φανατικός* Κόντογλου;

Θέλω πάντως νὰ πληροφορήσω τὴν εὐγενικὴ Συριανὴ κυρία ὅτι, ἂν δὲν ὑπῆρχε καμμία διαφορὰ μεταξύ Ὁρθοδόξων καὶ Λατίων, ἡ Παναγία μας δὲν θὰ ἐδιάλεγε τὴν Ὁσία Πελαγία τῆς αὐστηρῆς καὶ ἀντιπαπικῆς τότε Ἱερᾶς Μονῆς Κεχροβουνίου, γιὰ νὰ ἀποκαλύψει τὴν Εἰκόνα Της, οὔτε τὸ συγκεκριμένο νησὶ μὲ τὸ πλῆθος τῶν « Καθολικῶν », στὸ ὁποῖο οἱ Ὁρθόδοξοι χρειάζονταν ἐνίσχυση στὴν πίστη τους.

Οὔτε ὁ Ἅγιος Σπυρίδων στὴν Κέρκυρα θὰ ἐχάρασσε ἀκόμη καὶ γεωγραφικὰ τὰ ὄρια μεταξύ Ὁρθοδοξίας καὶ Παπισμοῦ, θαυματουργώντας μάλιστα καὶ ἀκυρώνοντας κατὰ δραματικὸ καὶ καταστροφικὸ τρόπο τὸ ἐγχείρημα τοῦ Ἐνετοῦ διοικητοῦ Ἀνδρέα Πιζάνη, νὰ ἐγκαταστήσει παπικὸ ἀλτάριο μέσα στὸν ναό του.

Ὅταν ὑπάρχει « Οὐρανοῦ Κρίσις », ὅπως λέγει ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος Πάριος στὸ ὁμώνυμο βιβλίο του, ὅπου παρουσιάζει αὐτὸ τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ἐναντίον τῶν Παπικῶν, τότε οἱ κρίσεις τῶν ἀνθρώπων μικραίνουν μέχρις ἐξαφανίσεως.

Ἄς μὴ περιλαμβάνονται καὶ τὰ ἄλλα νησιὰ τῶν Κυκλάδων στὸν φιλοπαπισμὸ τῆς Σύρου. Ἡ Σκιάθος τῶν Ἀλέξανδρων καὶ τῶν Κολλυβάδων, ἡ Νάξος τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου καὶ ἡ Πάρος τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, τοῦ Ὁσίου Φιλοθέου Ζερβάκου, τοῦ Γέροντος Αὐγουστίνου Καντιώτη καὶ ἄλλων διαψεύδουν καὶ ἀρνοῦνται τὸν φιλοπαπισμὸ.

ε) Κολοβὸς ὁ Φώτης Κόντογλου

ΘΑ ΔΙΕΜΑΡΤΥΡΕΤΟ ἐπίσης ὁ Κόντογλου, διότι ὁ κατὰ τὰ ἄλλα ἐμβριθὴς κάλαμος τοῦ κ. Ἰ. Ἀθανασοπούλου ἐκολόβωσε κατὰ μέγα μέρος τὸν Κόντογλου, ἀφοῦ ἀπὸ τὰ τρία βασικὰ γνωρίσματα τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἔργου του ὡς συγγραφέως, ἀγιογράφου καὶ ὁμολογητοῦ τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, παραλείπει τελείως τὸ τρίτο καὶ δὲν γράφει οὔτε λέξη γιὰ τοὺς ἀγῶνες του ἐναντίον τοῦ Παπισμοῦ.

Τί νὰ ἔγραφε ἄλλωστε; Θὰ δυσ παρεστοῦσε τὸν ἀρχιεπίσκοπο, τὸν ὁποῖο ἐγκωμιάζει, καὶ τοὺς φιλοπαπικοὺς τῆς μικρῆς καὶ τῆς μεγάλης Συνόδου καὶ θὰ προκαλοῦσε πρόβλημα στὴν φιλοπαπικὴ

γραμμὴ τῶν « Διπτύχων », τὰ ὁποῖα ἀμέσως μετὰ τὸ εἰσαγωγικὸ τοῦ σημεῖωμα, στὰ *μεγάλια ἱστορικὰ γεγονότα* ἀπὸ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ μέχρι σήμερα περιλαμβάνουν καὶ τὴν ἱστορικὴ ὄντως γιὰ τὸν ἀποστατικὸ της χαρακτῆρα ἐπίσκεψη τοῦ πάπα στὴν Ἀθήνα τὸν Μάιο τοῦ 2001.

ζ) Κοινωνία μὲ τοὺς ὁμόφρονες ἐν ζωῇ καὶ μετὰ θάνατον

Ο ΦΩΤΙΟΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴς τιμὲς τῶν φιλοπαπικῶν. Θὰ τὴς ἀπέρριπτε, γιὰ νὰ μὴ φανεῖ ὅτι συμφωνεῖ μαζί τους, ὅπως ἔκανε ὁ Ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός, ὁ ὁποῖος λίγο πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἔδωσε ἐντολὴ στοὺς περὶ αὐτὸν νὰ μὴ ἐπιτρέψουν οὔτε στὸν πατριάρχη οὔτε σὲ ἄλλους φιλοπαπικούς, λατινόφρονες κληρικούς, νὰ παραστοῦν στὴν κηδεῖα του καὶ νὰ τὸν τιμήσουν, γιὰ νὰ μὴ φανεῖ μὲ ὁποιοδήποτε τρόπο, ὅτι ἔστω καὶ κρυφὰ ἀποδέχεται τὴν κοινωνία μαζί τους,

« ὡς οἰφδῆποτε τρόπῳ προσίεμαι, κἂν ἐν τῷ κρυπτῷ, τὴν αὐτοῦ κοινωνίαν ».

Διότι, ὅπως γράφει,

« οὔτε βούλομαι οὔτε δέχομαι τὴν αὐτοῦ ἢ τὴν τῶν μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν τὸ παράπαν, οὐδαμῶς, οὔτε ἐπὶ τῆς ζωῆς μου, οὔτε μετὰ θάνατον »⁴.

Εἶναι ἀρκετὸ γιὰ τὸν αἰδιδιμο Φώτιο, ὅτι ἡ συνείδηση τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, μαρτυρεῖ περὶ τοῦ ὅτι βρίσκεται στὴν γραμμὴ τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ Ὁμολογητῶν τῆς Πίστεως, « σὺν πᾶσι τοῖς Ἁγίοις », μέλος τοῦ χοροῦ καὶ τῆς Συνάξεως αὐτῶν, ὁμόφρων καὶ ὁμόπιστος καὶ σὲ κοινωνία μαζί τους.

Τὸν ἐτίμησε ἄλλωστε ἀληθινὰ καὶ γνήσια ἄλλος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, ὁ σύμμαχος καὶ συναγωνιστῆς ἐναντίον τοῦ Παπισμοῦ καὶ τῶν παποφίλων Χρυσόστομος Β΄, ὁ ἀπὸ Φιλίππων, ὁ ὁποῖος στὸν ἐπιτάφιο λόγο του πρὸ τοῦ κεκοιμημένου Φωτίου εἶπε μεταξὺ ἄλλων:

« Ἦγωνίσθη μὲ πᾶσαν γενναιότητα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς Δύσεως ὤρμησαν οἱ ἐχθροὶ τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεώς μας καὶ ἐστερούμεθα στελεχῶν διὰ

τὴν μάχην αὐτήν, ἐστερούμεθα ὑποστηρίξεως καὶ πρὸς Κύριον ἀπευθύνουμεν τὴν δέησιν ἡμῶν, διὰ νὰ στηρίξη ἡμᾶς καὶ τὴν Πίστιν τὴν Ὁρθόδοξον· πρῶτος πολεμιστὴς ἔπαλλε τὸ δόρυ αὐτοῦ καὶ διὰ συγγραμμάτων, κηρυγμάτων καὶ δημοσιογραφικῆς ἐργασίας, ὡς καλὸς πολεμιστὴς προσῆλθε πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ δύναται τις νὰ εἶπῃ ὅτι ἀφιέρωσεν ἐν τῇ ἐντατικῇ ἐργασίᾳ ἐν τῷ πολέμῳ καὶ τῷ ἀγῶνι τούτῳ... χωρὶς νὰ ὑπολογίση τὰς συνεπείας, διότι καὶ συνέπειαι ἀκόμῃ ἐπαπειλοῦντο μέσα εἰς αὐτὸν τὸν κυκεῶνα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μόλις διῆλθε – καὶ δὲν διῆλθε ἀκόμῃ – ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἐν τῷ πολέμῳ ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως... Ὑπεραγωνισθεὶς τῆς πατρῴας εὐσεβείας μέχρι θανάτου, θὰ ἠδύνατο, χωρὶς ὑπερβολὴν, νὰ καταταγῇ μεταξὺ τῶν Ἀγίων καὶ Ὁμολογητῶν τῆς Πίστεως. Διότι οἱ Ὁμολογηταὶ τῆς Πίστεως αὐτὸ ἀκριβῶς ἔκαμνον· ὅ,τι ἔκαμνε καὶ ὁ ἀείμνηστος Φώτιος. Ἐστάθη εὐθυτενής, ἐστάθη γενναῖος ἀπέναντι τῶν πολεμίων τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως καὶ κατέλιπεν εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν μίαν παράδοσιν, ἀλλὰ καὶ γραπτὸν λόγον, ἵνα ἡ νεωτέρα γενεὰ ἐκπαιδεύηται εἰς τὰ Ἑλληνοχριστιανικὰ νάματα»⁵.

Καὶ ὁ γνωστὸς Ὁσῖος Γέροντας τῆς Πάρου Φιλόθεος Ζερβάκος, τὸν ὁποῖο εἶχε Πνευματικὸ ὁ Κόντογλου, γράφοντας συλλυπητήρια ἐπιστολὴν στὴ σύζυγό του Μαρία, λίγες ἡμέρες μετὰ τὸν θάνατό του, γράφει γιὰ τὴν ἀγωνιστικὴ καὶ ὁμολογητικὴ του στάση:

«Ἐχασα καὶ ἐγὼ ἓνα ἀπὸ τὰ καλλίτερα, ἐκλεκτότερα καὶ ἐξαιρετικώτερα πνευματικά μου τέκνα, τὸ ὁποῖον εἶχον ὡς βακτηρίαν καὶ ἐλπίδα τοῦ γήρατός μου, καὶ ὡς συμβοηθόν, συμπολεμιστὴν καὶ συναγωνιστὴν, κατὰ τῶν ὀρατῶν καὶ ἀορατῶν ἐχθρῶν καὶ πολεμίων τῆς ἀμωμῆτου ἡμῶν πίστεως, τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ἀποστολικῶν καὶ Πατερικῶν Παραδόσεων»⁶.

Τοῦ ἀρκοῦν αὐτὲς οἱ τιμὲς καὶ οἱ μαρτυρίες ἀνάμεσα σὲ πολλὰς ἄλλες. Γιὰ τὶς τιμὲς τῶν μὴ ὁμοφρόνων, τῶν φιλοπαπικῶν, ἰσχύει τὸ τῆς Γραφῆς:

«Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεῖλεσί με τιμᾶ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ»⁷.

(*) Ἐφημερ. «Ὁρθόδοξος Τύπος», ἀριθ. 1635/17.3.2006, σελ. 1 καὶ 5· 1636/24.3.2006, σελ. 3 καὶ 4· περιοδ. «Θεοδρομία», Ἰανουάριος-Μάρτιος 2006, σελ. 3-11. Ἐπιμέλ. ἡμετ.

1. Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου, Ὁ Φῶτις Κόντογλου στὴν τρίτη διάστασή του (ἀγιογράφος, λογοτέχνης, ὁμολογητής), ἔκδ. Ἱεροῦ Κοινοβίου Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Γουμένισσα 2003, σελ. 54-57.

2. Περιοδ. «Ἐκκλησία», ἔτος πβ', τεῦχος 11, Δεκέμβριος 2005, σελ. 911.

3. Αὐτόθι, σελ. 912.

4. Λόγοι τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Μάρκου, ἀρχιεπισκόπου Ἐφέσου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐν ἧ' μετέστη πρὸς τὸν Θεόν, Patrologia Orientalis 17, 485.

5. Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 25.

6. Κ. Καβαρνοῦ, Συναντήσεις μὲ τὸν Κόντογλου, ἔκδ. «Ἀστὴρ» Παπαδημητρίου, Ἀθῆναι 1985, σ. 200-202.

7. Ματθ. 15, 8.